

פרטיכל מס. י"ד/2

מיסיבת ועדת החינוך

ביום ד', כ"ו באדר תש"י (1950.3.1)

נוכחו חברי הועדה:

אילנית פייגה
אסף עמי
גורי ישראל
דינבורג בן-ציון
הכרמלי אליהו
כהן רחל
לונסטטין פאיר דוד
לנקין אליהו
נצר דבורה
פנקס דוד צבי
פרסיץ שושנה - היו"ר
ציזלינג אהרן
טמילנסקי יזהר

סוזמנים:

ד"ר בן-יהודה - מנהל מחלקת החינוך

הישיבה נפתחה בשעה 8.45

ס ד ר - ה י ו ם

- (1) סדור ה'סודים במחנות העולים;
- (2) ביצוע חוק חינוך חובה;
- (3) תקציב מסרד החינוך לשנת 1950/1951;
- (4) הסדר עבודת ועדתנו והיחסים עם סר החינוך ומסרד החינוך;
- (5) הויכוח בדבר סקירת סר אברך על אגף התרבות;
- (6) הויכוח בעניני הרדיו והזמנתו של ד"ר סוליאלי;
- (7) הרעמת הילדים לשנת תשי"א;
- (8) פתיחת גנים לשנת תשי"א.

היו"ר ט. פרסיץ: אם כי לא רשמתי בסדר-היום את סעיף הסאילתות, נקבע חצי שעה לסאילתות.

יש לי שאלה קצרה מאוד. לפני שנה, בערך, בקסתי להמציא לוועדת החינוך סקירה של מסרד החינוך על הסכומים המוצאים על שיטת הזרמים במדינה. אנחנו עומדים כעת לפני ויכוח על התקציב הסנתי וטרם קבלנו את הדבר. אני שואלת: למה לא נעננו במסך הסנה? אני מבקשת להכין את הדבר הזה ולמסרו לנו תוך שבוע.

א. ציזלינג: ביחס לסועצת ראסון-לציון, מה חושבת הממסלה, וכיצד היא סוברת לנהוג, בשעה שמועצה זו אינה מסלאה את הדין שהיא פסקה. בהזדמנות זו אני רוצה לאמר לחברי הועדה כי בענין זה פניתי בסאילתא לראש הממסלה עצמו לפני יותר מחדשיים ושאלתי: כיצד מיטב ראש הממסלה את האחריות על הניצוע בין סני טרים. ראש הממסלה לא הואיל להטיב על סאילתא זו במסך חדשיים אלה.

ר. כהן: לפני זמן מה שאלה הגב' רזיאל-נאור בקשר לאי-מינויה של הגב' פיינס-גליק. הנינותי שהיא נסעה ובמקומה מונתה ניצה נפתלי. בינתיים ישנן שמועות כי מסרד החינוך עומד למנות גננת ראשית לכל הגנים. אומרים כי זו לא תהיה הגב' פיינס גליק, כי אם מי שהיא מזרם העובדים, היות ומספר הילדים הלומדים בגנים של זרם העובדים הוא יותר גדול. מה האמת בסמועות אלה?

סמעי כי ארון הלפרין נכנס לבית-הספר הכללי הנמצא בגבעת-אולגה ושאל את הילדים: מי סכם למד בני"הם של סחנה העולים באגרו-בנק? סנהלי-בית הספר בסחנה עולים זה היה מזרם העובדים. הוא טען - וטענתו אוסרה - כי

בשביל ילדים אלה צריך לפתוח בית-ספר מזרח העובדים. אין זה נכון שמפקח מזרח אחד יכנס לתוך כתלי בית-ספר מזרח יבני, לשאול את הילדים, ועל סמך התשובות, להפיק מסקנות. תשובות הילדים אינה מראה עדיין את רצון ההורים.

רציתי לשאול את מנהל אנף התרבות אם הביעה אליו הידיעה על עובדה מעציבה מאוד שקרתה בועדים שעל-יד החובות. שם קיים כבר מזמן מוסד של סיה רוזנברג לעבר לויצ'ו ובמוסד זה נמצא מעון. והנה, ביום בהיר אחד פרצו את הגדר של החצר, הקימו צריף ופתחו תלמוד תורה של "המזרח". האם יתכן דבר כזה? מה חושב משרד החינוך לעשות בעניין זה ובעניינים דומים לו?

י. סטילנסקי: אני רוצה לשאול מה עושים בקשר לזוהו מקרה של המוקד שארע לפני יומיים - או מקרים דומים לזה, כדי להסייר את ההסברה המתאימה בבתי-ספר, בתנועות נוער ובכל מקום ומקום ע"י פרסום דברי הסברה ופלקטים מתאימים בכל כחה ובכל מקום, ביחס לטיולים, וביחוד במקומות שבסביבתם התנהלו קרבות.

א. ציזלינג: נודע לי כי הממשלה עומדת להקים ועדת חקירה כיוחדת למקרה זה, אשר תסיק מסקנות לגבי העתיד.

פ. אילנית: הגשתי בעניין זה טאילתא, אך היות וביחתיים יכולה לקום עובדה, הייתי רוצה שד"ר בן-יהודה יברר זאת. אני מתכוונת למוסד "עלומים" בעכו. קבלתי ידיעות כי האחים ברגמן שהם הבעלים של המוסד הזה, היות ויש להם חוזה עם האפוטרופוס על הבית, החליטו לנצל עוד שנה את הבית העומד לרשותם ולנסות עוד פעם את כוחם בחינוך ילדים.

ע.ע.

הועדה לחינוך
15.3.50

יש הכרח להגביר את הפיקוח בענין מסירת ילדים למוסדות מסוג זה.

אני רוצה לסאול בקשר לתכנית מינימום

של מטרד החינוך. האם בכל בתי הספר היהודיים ניתן המינימום של ידיעות בהיסטוריה, עברית וכן הלאה. אני מתכוונת במקרה זה גם לבתי הספר הדתיים. הם יכולים ללמד היסטוריה, למשל, בצורה זו או אחרת, אבל ישנו מינימום של ידיעות בהיסטוריה כללית שיש ללמד בכל בית-ספר.

ד. נצר: ישנן כל מיני סמועות על איום בסביבת

מורים. האם יש אמת בשמועות אלה?

בקשר לדברי מר חזן אתמול במליאת

הכנסת ביחס לספרי לימוד, האם מלמדים גם היום לפי אותם יסודות המדע הכתובים בספר טציין מר חזן?

אני מציעה להוסיף עוד סעיף לסדר-היום

של הישיבה: פעולת לשכת הנוער במטרד החינוך.

א. רזיאל-נאור: נזדמן לי לקרוא באחד העתונים סכת

מתוסבי פרדס-רוזנבלום בו הם כותבים

כי מקום זה הוא ישוב של עולים חדשים, הם מונים כמאתים עטרים וכמה מספחות, פנו למטרד החינוך בנקטה לפתוח בי"ס במקום, אך לא נענו וילדיהם צריכים ללמוד בגבעת סמואל. הם שואלים: מדוע לא נענו לבקשתם?

שמעתי כי נשלח חוזר לבתי-הספר בו

מודיעים כי הוקצבה סטיפנדיה ע"י הממשלה באמריקה לסני מורים שיבואו להסתלם לתקופה של ששה חדשים. שמעתי שמורים אשר הגישו את מועמדותם לסטיפנדיה אלו כי באוקח בלתי רשמי נאמר להם כי המועמדים נקבעו עוד בטרם שנשלח החוזר.

ע.ע.

ועדת החינוך
15.3.50

הייתי רוצה לדעת אם יש בזה שפץ של אמת, אני מקוה כי דבר זה אינו נכון, אך אם כן, לפי מה נקבעו המועמדים?

בענין לשכת הנוער, הייתי רוצה לדעת

אם לשכת הנוער שעל יד אגף החינוך עוזרת לבטאוני נוער, ובאיזה אופן אפשר להתקשר אתה.

בזמנו היה בית-ספר של הזרם הכללי

בסכיה. עם היה סכסוך חמור, הסורה והגנבת שהיו במקום הורחקו בניגוד לרצונם של ההורים במקום. הייתי רוצה לדעת אם הענין נמסר כבר לבירור של שופט, כפי שזה היה במקרים אחרים, אם כן, מה הוא פסק הדין בענין זה? אם הדבר טרם נמסר לבירור שופט, מדוע לא נמסר?

למעתי כי במגדל-גד הוקצב בית מיוחד

ע"י המועצה המקומית לשם החזקת גן-ילדים. שם היה גן ילדים בפיקוח הזרם הכללי. ארגון נסים ציוניות כלליות או ארגון נסי ויצ"ו - איני יודעת בדיוק - הסקיעו טכום ידוע בבנין זה, אך הגן הורחק והבית הועבר לגן-ילדים מזרם אחר.

היו"ר ע. פרסיץ: שם היה מקרה אחר. היות ובבית נעטו

תיקונים שונים, החזיקה הגנבת את

הילדים בגינה. והנה, ביום בהיר אחד, כאשר הגנבת הופיעה לסקום מצאה שם בית-כנסת עם ת"ת. אני מצטרפת לשאלתה של הגב' רוזיאל-נאור וסואלת: מה ייעשה בענין הזה?

ב. צ. דינבורג: בקשר לאסון עקרה לפני יומיים,

האם אין צורך שאגף החינוך ביחד עם

מחלקת עלית הנוער יקבעו בכל מקום יתר אחריות ביחס לאישים הנמצאים בכל מקום? לפי הידיעות המופיעות בעתון, היה במוסד זה מדריך חקלאי, או מנהל המטק, אבל לא היתה הנהלה.

ועדת החינוך
15.3.50

ד"ר בן-יהודה:

אענה דק על סאילתות אחדות, כי אחדות
אני צריך עוד לברר.

ביחס לשאלתו של טר ציזלינג בענין

ראשון-לציון, אחרי כל המכתבים שנכתבו מצד אגף החינוך, כתב
טר החינוך בעצמו בסגנון ברור ומקיף כי הוא נותן הוראה מפורשת
לבצע את הדבר ולחשוב את בי"ס ב"סיבת ציון" כמניף בית-החינוך
ושעל המועצה לדאוג לכל הוצאותיו. לא נתקבלה כל תשובה, אך טענה
בית הספר כתב לנו כי אין כל תזוזה בענין זה. אנו מחפשים דרך
חוקית כיצד לפטור את הבעיה הזאת. פנינו למשרד הפנים ולמשרד
המספטים בשאלה, כיצד נוהגים בענין זה. מצד משרד המספטים ישנן
תשובות טובות, אך אנו מחכים לתשובה רשמית. כנראה למשרד החינוך
אין כוח לעשות משהו בענין זה. אנו משלמים את כל המעכורות של
המורים המלמדים בבי"ס זה ומנכים מהחשבון של ההקצבות למועצה.
כנראה שהדעה של משרד המספטים תהיה כי משרד הפנים הוא היחיד
היכול לאחוז בסנקציות.

ביחס לשאלתה של הגב' כהן בענין הגננת

פיינס-גליק, בשאלה זו נתערבנו שתי בעיות. הגב' פיינס-גליק
מטמטת מפקחת מרכזת על מפעל הגן של הזרם הכללי. כאשר הגב' פיינס-
גליק נטעה לחו"ל, הגב' ניצה נפתלי מלאה את מקומה. עכשיו היא
חזרה מחו"ל וחזרה גם לתפקידה.

משרד החינוך מתחלק למדורים ומחלקות.

אחת המחלקות צריכה להיות מחלקת גני-הילדים. אנו מחפשים לא
מפקחת ראשית ולא גננת ראשית, אנו מחפשים אדם אשר יעמוד בראש
המדור הזה, כפי שאנו מחפשים אדם ליעמוד בראש המדור להכשרת
מורים, או המדור לחינוך תיכוני, או המדור לחינוך מיוחד, או
המדור לחינוך הערביים. בראש המחלקה לחינוך עממי לא יעמוד אדם
מיוחד, היא תשאר באותה צורה שהיתה, בידי הפיקוח הראשי יחד
עם מנהל אגף החינוך. אין כל קשר בין הענין הזה לבין הפיקוח;
הפיקוח ישאר כפי שהיה. אנו כחלקים את הארץ לסחוזות, אבל ביחס

לפיקוח לא יבוא כל שינוי. כל מפקח קטור למפקח איזורי,
המפקח האיזורי קטור למפקח הראשי והמפקח הראשי קטור למוסד
העליון הנקרא - משרד החינוך. אם נחליט כי תהיה מחלקה מיוחדת
לגני-ילדים ובראשה יעמוד אדמניסטרטור, תהיינה הצעות שונות
למועמדים ויתכן שגם הגב' פיינס-גליק תהיה אחת המועמדות.

ביחס לטאלה על המקרה בגבעות אולגה
וביחס למקרה בטעויות, אני שומע זאת בפעם הראשונה ואברר זאת.

ביחס לעניין המוקסים, טאלה זו של
מוקסים היא רצינית עד מאוד. אני מסכים שאם אגף החינוך לא
עסה מספיק בעניין זה, הוא צריך לעשות יותר, כי בזה אין גבול
לעולם. אי-אפשר היה לראות מראש את אשר יקרה, ובעניין זה לא
היה מסנה, אילו היה מנהל בחוות-הלימוד. אם ירוכז שהילדים לא
ידעו מה זה מוקס, יט ללמדם, אולם במקרה זה הם ידעו זאת, אך
לא ידעו איך להתנהג. איש אינו אדם בכך, ודבר כזה יכול לקרות
לכל אדם.

כל בתי-הספר התיכוניים עורכים עכשיו
טיולים לנגב ולמבינות סרום, ואנו עודדנו זאת. איננו יכולים
לעכב את מה שהארץ צריכה לתת לנוער. הנוער צריך להכיר את
הארץ, כי אילמלא הכיר הנוער את הארץ, לא היינו מגיעים למה
שהגענו. כמעט כל הטיולים הנכונים עכשיו, הם בידי הצבא.
הקיסונו לסם כך בדרום הארץ שני מחנות מיוחדים של הגדנ"ע.
התלמידים לא יצטרכו לקחת אתם לא אוכל ולא כלי-סינה. התלמידים
יבואו לסם וישצאו מקומות לינה, מים חמים, מקומות רחצה, ימנות
אוכל צבאיות, והחיילים ילכו איתם בדרכים, גם יאזינו וילוו אותם
פנסילתם והכל כסודה והלכו. פלוגה של 250 איס, אשר עבר
את כל הדרכים הללו ומכירים כל שביל. הדבר נעשה במידת זהירות
כזאת שאין לתאר. אבל, אם תוסק מסקנה כי ^{בגלל} ~~פחד~~ נטב בבית, אני
לא ^{בנימוק} ~~אחמור/נזה~~. אם נטעה בזה וחס-וטלום יקרה מה שהוא, נלמד מזה
ונמשיך ^{לעשות} ~~עוד ועוד~~. אנו עושים כל מה שהצבא דורס מאתנו. סום

ע.ע.

ועדת החינוך
15.3.50

טיול בארץ אינו מבוצע בלי אישור משרד הבטחון. מצד אגף החינוך
נסטרת הזהירות המכטימלית. אנשים מיוחדים אצלנו יוטבים ומטפלים
בכל חיול וככל שביל טבתכנית טיול. אבל, אני מסכים שצריך עוד
ועוד לעסות בענין זה.

י. סמילנסקי: אני מציע כי בכל כחה יהיו כרוזים
מיוחדים המסבירים איך להתנהג במקרים
כאלה.

ד"ר בן-יהודה: אני מסכים להוסיף עוד פלקטים בבתי הספר.
יש צורך שהנוער יכיר וילמד את כל הענין
הזה. הנוער צריך להכיר את הנסך ואת דרכי הזהירות של הנסך.
בבתי-ספר עממיים קשה יותר לטפל בענין זה, אבל המורים והמדריכים
צריכים ללמוד ולהכיר את הבעיה.

ביחס לשאלתה של הגב' אילנית בענין
תכנית לימודים מינימלית. נדמה לי כי עניתי כבר כמה פעמים על
שאלה זו ואין לי הרבה מה לחדש. אני רוצה כי ועדת החינוך תדע:
אין לנו תכנית לימודים מינימלית ואיננו שואפים שתהיה לנו
תכנית לימודים מינימלית. אגף החינוך שואף לכך שתהיינה ארבע
תכניות מאוטרות על ידי אגף החינוך, והמסותף בהן יהיה
מסילא תכנית הלימודים המינימלית. אם נקבע תכנית לימודים
מינימלית, שאר הלימודים לא יהיו בפיקוחנו. אנו רוצים לפקח
על כל התכנית. בענין תכניות הלימודים, ישנן כיום 17 ועדות
באגף החינוך המטפלות בכל מקצוע ומקצוע. אחדות מהן כבר
נגמרו ונטלחו לבתי-הספר לשם חוות-דעת. המועד האחרון לקביעת
התכניות נקבע לפסח. את הזמן שלאחר פסח אנו רוצים להקדיש
לריכוז התכניות ולסמיעת חוות-דעת המורים והציבור. 80-90%
מתכנית הלימודים שיה נכלל בבתי הספר, מלבד בתי-הספר של

"אגודת ישראל". היה לנו הסכם עם "אגודת ישראל" שבסנה הראשונה איננו נוגעים בתי-הספר ובסנה השניה, צריך לספל בתכנית הלימודים. שנה זו היא השניה, אך עדיין לא נתפנינו לכך, כי בינתיים עובדות הועדות על התכניות ובאי-כוח "אגודת-ישראל" מסתתפים גם בעבודה זו. אם נגמור הסנה את קביעת התכניות, הן סמילא תחייבנה גם את בתי-הספר של "אגודת ישראל", כי גם באי כוחם מסתתפים בעבודה זו.

ביחס לשאלתה של הגב' נצר בעניין סביבת המורים, כדאי שנעשה זו תדע: ישנם שני עניינים שהסתדרות המורים מאיימת בגללם בסביבתה. עניין אחד שאם כי הוא רציני, הוא לדעתי קל. הדבר הפרינציפיוני הוא ההכרה במורים כעובדי המדינה. על זאת יש להם מכתב רשמי מסר החינוך האומר כי מסדר החינוך תומך בזה ויעשה הכל כדי שהדבר יתקבל. עניין זה צריך לעבור את אישור הממשלה וכל הדברים הכרוכים בזה, כי עי"כ יסתנה מבנה התקציב. מבחינה פרינציפיונית אין חילוקי דעות בעניין זה, אך ביחס לכיצוע, דבר זה דורש חקירה מעשית.

השני והוא
בעיה יותר קשה הוא העניין/דרגת המסכורת

של המורים. המורים הגישו בראשית הסנה דרישה לסינון דרגת מסכורתם והדרישה היא קשה מאוד. הטלנו על אנשים מיוחדים לעשות את החשבון בכמה ישתנו התקציב שלנו ע"י מילוי דרישה זו של המורים. עשית חשבון זה דרשה עבודה של שבועיים מעטרה אנשים. אתמול נמסר לי החשבון ביחס לכל המורים בארץ, מלבד תל-אביב, והוא מגיע לחצי מיליון ל"י, רבע מיליון ל"י, בערך, על המועצות המקומיות ורבע מיליון ל"י באופן יטיר עלינו. זה הוא רק ההפרט. אם נעשה את החשבון גם ביחס למורים בתל-אביב, הסכום יתקרב ל 700-800 ל"י, ז.א. כמעט חצי מיליון ל"י. הוספה על תקציב המדינה בלבד. אם נסנה את דרגת המסכורת של המורים העממיים, צריך יהיה לסנות את דרגת המסכורת של הגננות,

של המורים בבתי-ספר תיכוניים, של המורים במסגרות ושל
 המפקחים. הסדרות המורים הולכת בדרך נכונה; היא מוסרת כי
 הדרישה שלה היא רק לגבי מורים בבתי-ספר עממיים, אבל דרישות
 בלתי סחייכות הוגשו לנו גם מבתי-ספר אחרים. עד כמה לדברנו
 עם ועד החינוך, לפני שפרט לחופשי, דעתו היתה כי לא עכשיו הזמן
 להעלות מסכורות במדינה. אנו מוכנים לספל ביאלות אם ישנם
 קיפוחים פה ושם, או אם אפשר למצוא מודוס אחר של שינוי תנאי
 העבודה של המורים שיגרמו אחריהם גם העלאת המיכורות. אבל,
 המורים עומדים בתוקף על תביעתם.

ביחס לספרי לימוד, עלי להגיד כי

טענתו של מר חזן במליאת הכנסת אתמול לא היתה מסכונעת. לא
 כל העולם המדעי תומך בשיטת הדרוניזם ולא מסיבות דתיות
 דוקא. על כן, לא בטענה זו אפשר היה לטכנע.

מה שנוגע לספרי לימוד בכלל, בקרוב

תובא לכנסת הצעת חוק על אישור ספרי לימוד, ואשור יהיה להשתמש
 בבתי-הספר בספרי לימוד ולא אושרו ע"י משרד החינוך. אין אנו
 מטיפים לספרים "מטעם". לא נאשר ספר אחד ואותו נמיל לחובה
 על בתי-הספר, אך אי-אפשר יהיה ללמד בבתי-הספר בספר שלא
 אושר ע"י אגף החינוך. כל ספר טוב יהיה מאושר.

בענין פרדס-רוזנבלום, העובדה איננה

מדויקת. ועד ההורים של פרדס-רוזנבלום רוצה כי הילדים במקום
 ילמדו בב"ה של גבעת שמואל - שם יש שני בתי-ספר: של "המזרחי"
 ושל זרם העובדים - אך אינם רוצים לעלם שכו לימוד. פרדס-רוזנבלום
 אינו בתחום שיפוסה של גבעת שמואל, ועל כן, היא אינה מחוייבת
 ללמד אותם. בקשנו מועד ההורים של פרדס-רוזנבלום או לפתוח
 בי"ס במקום, או להתקשר עם גבעת שמואל ולקבוע הסכם ביחס
 להשתתפות בהוצאות החינוך. ועד ההורים בפרדס-רוזנבלום רוצה
 לילדי המקום ילמדו בב"ה של גבעת שמואל, אך בטובע האחרון

קבלנו מכתב מקבוצת הורים בפרדס-רוזנבלום בו הם שואלים:
מדוע אין פותחים בי"ס במקום. אולם, המצב הוא כזה: איננו
יכולים להטיל מסים על תלמידי המקום, כי עדיין לא מינינו שם
טועצת חינוך מקומית, ואת זאת איננו יכולים לעשות בטרם תוקם
טועצת החינוך.

אין כל אמת ביחסי לידיעות אשר קבלה
הגב' רוזאל-נאור בענין המסיפנדיות. העובדה היא שקבלנו באמריקה
בקשה לתת להם סטה מועמדים שמהם יבחרו שני פורים אשר יבלו
סטה חדשים באמריקה על חשבונם. עלינו לדאוג רק לתשלום המטכרות
למספחות. ההוראה היא לבחור בפורים אשר גמרו סמינר, יש להם
תעודת הוראה, עבדו לפחות שלוש שנים בהוראה, אינם צעירים מבני
25 ולא קשישים מבני 40 ויודעים היטב אנגלית. זמננו היה מצומצם,
על כן, כתבנו חוזר לכל בתי הספר שיודיעו לנו בטלגרמה על
המועמדים ויכתבו אח"כ על פרשת חייהם. קבלנו מאות טלגרמות
כאלו וארבעת המפקחים הראשיים בחרו מתוכם 9 מועמדים: 3 מהזרם
הכללי, 2 מזרם העובדים, 2 מזרם המזרחי ומפקח צעיר. רשימת
המועמדים נמסרה לקונסוליה, הקונסול הזמין אותם, הוא צריך
להעביר את המלצותיו לוויזינגטון וטעם בקבל תשובה ביחס לשני
מועמדים. יתכן ששני המועמדים יהיו מזרם אחד, כי עם אין
יודעים את ענין הזרמים. כיון הזמן עכתבנו את החוזר לבין
טועד בחיבת המועמדים ע"י הקונסול עברו כ-10 ימים.

א. ציזלינג: על פי החלטת הכנסת אתמול, לצערי,
איננו עומדים על סדר יומנו. ענין
החינוך במחנות העולים עומד לדיון כמעט כיוחד בכנסת. אחרי
הדיון בכנסת אפשר יהיה לשוב ולדון גם פה. כמו כן, איני
יודע מה יהיה ערך הדיון בענין ביצוע חוק חינוך חובה, מלבד
אפשרות של ביטוי מחאה נמרצת. אין תקווה שנוכל להכנס היום
לבידורים מוקדמים בענין תקציב משרד החינוך. הצעת התקציב איננה

ע.ע.

ועדת החינוך
13.3.50

מונחת על הסולחן, ואיננו יכולים לדון עליה לפני שהיא תוצע.

אני מציע לדון היום בשני דברים

דחופים ביותר: הסדר עבודת ועדתנו והיחסים עם סר החינוך ומסרד החינוך; אך לפני זה הייתי מבקש לדון בסעיף ז': הרטמת הילדים לשנת תשי"א. בתשובה לשאלתי שמענו מאת מנהל אגף החינוך באחת הישיבות, כי אף הוא מסכים שהרטמת הילדים לבי"ס אינה צריכה להידחות לסוף שנת הלימודים, כי אם לזמן חופש הפסח, על מנת שהסידורים לקראת פתיחת בתי-הספר לא ייעשו מתוך עצבנות ומתוך חוסר יכולת של הכנה.

י. גורי: אני מסכים לדברי סר ציזלינג ביחס

לסדר הדיון, אבל ברצוני להקדים סעיף אחד שבעיני הוא דחוף ביותר: ענין ראשון לציון, כי תשובתו של מנהל אגף החינוך בענין זה, לא הסביעה את רצוני. העובדה היא, כי במשך כמה חדשים מועצה מקומית אחת מורדת במוסדות העליונים, ולא יתכן לעבוד על כך לסדר היום. אני רואה את הענין הזה כדחוף ביותר, כי הוא מסכן בכלל את מסטר החיים התקין במדינה ומסכן את ענין החינוך. אני מציע להכניס לסדר היום כסעיף ראשון את ענין ראשון לציון.

היו"ר ש. פרסיץ: היחס לחוק אצלנו, הוא אחד הדברים

החלטים ביותר. למה נרצה לדרוש ממועצה קטנה בישראל יותר ממה שמותר לנו לדרוש מסר החינוך, או מסר אחר. איני רוצה להרחיב את הדיבור על כך, אך אם יעמידו לסדר היום את ענין ראשון לציון, אצטרך להציע להעמיד לסדר היום טורה שלימה של עבירות על חוק בעניני החינוך.

מה פירוש ההצעה, להוריד את הסעיף על סדור הלימודים במחנות העולים מסדר היום? בוועדת החינוך היו הצעות סיווגיות בענין זה, כחוטפת להודעת הממשלה. האם אני צריכה להבין את הצעתו של סר ציזלינג, לחסל את המאלה ולא לדון בה? (א. ציזלינג: בכל אופן, לא היום.) לי נדמה שאתם אופטימיסט גדול מאוד אם אתם חושב שהדיון בענין זה יתקיים עוד לפני פגרת הפסח. אני מזהירה את ועדת החינוך מאופטימיות בענין זה. אם יש מה להציע בתור תיקונים לחוק, יש להציע זאת היום, כדי לא לעכב את עבודת ה'ידור החינוך במחנות. אני מתנגדת להצעה, להוריד את הסעיף מסדר היום ולאעבירו לטובע הבא.

ר. כהן: אני תומכת בהצעת נורי האומרת כי אנו מוכרחים לדון, כיצד לאחוז באמצעים כלפי רשות מקומית אשר איננה מפלגת את ההונאות. אבל, אני חושבת כי אפשר לדחות את הדיון בענין זה לטובע הבא. לעומת זאת, אני חושבת כי יש צורך לדבר עוד היום בענין החינוך במחנות, כי לענין זה יגשו עוד לפני הפגרא.

י. גורי: אם חלק מחברי הועדה טבור כי צריך להעביר את הצעתי כסעיף ראשון של ישיבת הועדה בטובע הבא, לא אתנגד לכך.

היו"ר ש. פרסיץ: אנו עומדים היום לפני סיום הויכוח בענין החינוך ובקבלת הצעות אשר יעברו לכנסת. אחרי שהתייעצתי אמש עם עורך דין, נוכחתי לדעת כי התיקונים אשר הוצעו ע"י הממשלה והתיקונים אשר הוצעו על ידי אינם מכסים את כל הענין. למשל, ד"ר בן-יהודה המכים לכך שהפעולה במחנות מוכרחה להתחיל מיד, עוד לפני פגרת הפסח. אני חפצה לשאול אותו: איך הוא יעשה את ה'יבור הזה מבלי שמועצת החינוך תוקט? יש לי הצעות ריאליות מאוד כדי להגשים את הדבר הזה מבלי לפגוע בחוק. אני דורשת להעמיד את הסעיף בסדר היום.

ועדת החינוך
15.3.50

ע. אס"פ: לפי דעתי, טועה הח' ציזלינג.

רצוי מאוד שועדת החינוך תדון בענין החינוך במחנות לפני שמפעילים את הפעולה במחנות, בהתאם להודעת הממשלה. עד ה-31 במרץ ושאיית הממשלה בהתאם לחוק לפעול לפי הודעתה אשר אוסרה ע"י הכנסת, אם עד ה-31 במרץ הכנסת תקבל את תיקון החוק שהוצע ע"י הממשלה אתמול. עלינו לדון על הענין מיד ולא לטעון אח"כ כי אין מתחשבים בדעתנו.

היו"ר ט. פרסיץ: יטבן שתי הצעות: (א) הצעתי והצעת מר אסף לדון היום על החינוך במחנות העולים; (ב) הצעת מר ציזלינג, לא לדון היום בענין החינוך במחנות ולהקדים את הסעיפים: 4, 7, 8-ו.

ב-5 קולות נגד 3 נתקבלה הצעת
גב' פרסיץ-מר אסף, לדון בשאלת
סידור החינוך במחנות.

היו"ר ט. פרסיץ: בהצעת הציונים הכלליים אשר הונחה על שולחן הכנסת לפני ישיבה זו, לא דובר על ענין התכנית בבתי ספר אלה. לא קראנו גם לכתות אלה בטם "כתות מעבר", קראנו להן תמיד בטם "כתות הכנה". אפשר לאמר כי מחנות אלה משמשים מעבר מחיי מחנות לחיים סדירים בארץ, אבל כתות אלו הן כתות הכנה לבתי-ספר בישובים קבועים. מכיון שאנו רואה בבתי-ספר אלה כתות הכנה, אני חושבת כי אחד הדברים החשובים שועדת החינוך צריכה לעמוד עליו ביחס לביצוע הפעולה הוא, שבתי הספר במחנות העולים יהיו ליום שלם, היינו, שהעבודה בהם תחולק לסני חלקים: לפני הצהרים ואחרי הצהרים, ללימודים עיוניים, להכשרות, למסחקים, לעבודה בחקלאות, להתעמלות וכו'. הדברים האלה חשובים מאוד לגבי ביצוע הדברים ולגבי קביעת התקציב. ביחס לביצוע הדברים האלה, אני חושבת כי חשוב מאוד לתבוע את הדבר הזה. יתר על כן,

ועדת החינוך
15.3.50

אנו צריכים גם להוסיף טיפוס שחבר במחנות האלה עד עכשיו, אנו צריכים גם לא להתעלם מן הפגמים אשר נעשו עד עכשיו. כאשר שאלתי את אחד המפקחים הוותיקים בארץ אשר ביקר במחנות העולים על טיב המורים והמדריכים במחנות, דעתו היתה שלילית מאוד בהערכת הכשרתם וכשרתם הפיזיולוגי. פובן טאליו טאין לדבר על יוצאים מהכלל, אבל הוא דיבר על אלה שאתם נפגש וראה אותם בעבודתם. חשוב מאוד לטפח סמליות החינוך. מה היא חובבת לעשות כדי לשפר את המצב בשטח זה. כולנו יודעים כי אין מורים בארץ במידה הדרושה, הבעיה הזאת היא בעיית הבעיות. אם שוב פעם נפתק במחנות באותם המדריכים, או מדריכים באותה דמה, עבודתנו תהיה לתוהו. אמנם זה קרוב גדול שהישוב יביא לעולים, אך אנו צריכים לדרוש ממשרד החינוך לדאוג לכך שבכל מחנה ומחנה ילמדו דוקא מורים ותקנים, דוקא מורים בעלי נסיון, דוקא מורים העומדים עכשיו בעמדות מפתח, דוקא מורים שאנו מתהללים בעבודתם. יחד עם מורים אלה יעבוד גם חבר מורים צעירים אשר יקבל מאת הדרכת, הסברה וכו'. בהצעתי, הצעתי להעמיד בראש הפעולה הזאת מפקח מיוחד, מפני שהעבודה הזאת היא קשה מאוד, המורים הטובים שלנו לא הוכשרו לעבודה זו, ואלה המלמדים במחנות, בודאי שלא הוכשרו לכך. לכן, אני חושבת כי בשעה המתחילים בניצוח ובפרסום צוים ברשומות, אין להתעלם מבעיית המורים, סדר עבודת המורים, תכנית הלימודים וכו', כדי שכתות אלו תוכלנה ללמס הכנה והכשרה לבתי-ספר קבועים.

עוד דבר. יתכן שנהיה ברי-טזל

והמטלה תמנה את מועצת החינוך, אולם אני פוחדת שבענין המועצה

עוד יתכן דחיות רבות מאוד, וחוססתני. ^{שלא} ~~לא~~ תקום עד ה-31

במרץ. לכן, אני מציעה להכניס את התיקונים הדרושים לחוק

החינוך, אשר לא יפגעו בו ויתנו, לכל הפחות, את האפשרות

לעשות את העבודה במחנות. אני מציעה במקום לאמר מה לאמר

בהצעת המטלה, נאמר כי סעיף ^{לא} 3/ יחול על חוק הלימוד במחנות

העולים. איני רוצה לסקן את הדבר עי"כ לאוטיף סעיף אחד.

חוזק יד בענין זה, לדעתי, הוא צעד בלתי מוכרי. אני פוחדת.
כי ב-31 לחודש נעמוד במצב שלא תהיה לנו מועצת חינוך. על
כן, הצעתי היא פשוטה: במקום לאמר מה שאמר בחיקון הממשלה,
אני מציעה לאמר כי כל ההגדרות והסעיפים של חוק חינוך חיבה,
חוץ מהפסוק הראשון של סעיף 3 - המדגדג על חובת היסוס העולים
תוך 30 יום - יחול גם על ילדי המחנות.

י. גורי: דברי הגב' פרסיץ כללו 3 דברים:

חלק אחד הנוגע לעצם האירגון של מפעל
החינוך במחנות העולים; חלק שני, בענין מועצת החינוך, וחלק
שלישי - תיקונים נוספים לחוק חינוך חיבה.
אשר לחלק הראשון, אני מצטער לאמר
כי דברי הגב' פרסיץ לא הקיפו את השאלה כפי שהנושא מחייב.
חשבתי כי תהיה פתיחה אשר תיצור את הרקע לדיון בענין זה.
אשר לחלק השני של דבריה, לענין זה
הועדה כעמה כבר את דיוניה.

ביחס לחלק השלישי של דבריה, לממשלה
יש יועצים מטפטיים משלה, והם הציעו לה את הנוסח של תיקון
החוק כפי שהציעו. (היו"ר ש. פרסיץ: אכל, היועץ המטפטי של
הממשלה הוסיף: אני מוכרח להודות כי הנימוקים שהובאו ע"י
פרסיץ
עורכי הדין שהגב' דברה אתם, הם נימוקים חשובים מאוד).
הוא אמר זאת ביחס למועצת החינוך.

מכיון שעל ענין מועצת החינוך אי-אפשר
לדון כאן, מאחר שעל תיקונים נוספים לחוק אין טעם לדון,
מטום שאיננו יכולים / להתווכח עם היועץ המטפטי ומכיון שבחלק הראשון,
פתיחתה של הגב' פרסיץ אינה מספקת כלל וכלל בכדי לפתוח בדיון,
אני מציע לעבור לסדר היום ולקבל את סדר-היום המוצע על ידי
חבר הועדה ציזלינג.

ג.צ. דינבורג:

אני בעד זה שנמטיך לדבר על סידור
החינוך במחנות העולים.

היו"ר ש. פרסיץ:

אדון גורי יכול להיות טבע-רצון מדברי
ויכול לא לבוא על סיפוקו. לא נתכוונתי
לתת הרצאה על החינוך במחנות העולים. התכוונתי לקבוע כמה הלכות
יסודיות לענינים אלה; יבואו החברים ויוסיפו על הדברים האלה.
אני חושבת כי הדברים שדברתי עליהם הם אנני יסוד של עבודתנו.
אני תומכת בהצעתו של מר דינבורג ומציעה להמטיך בויכוח על
סידור החינוך במחנות.

ע. אסף:

אני מבין כי הדיון בועדה צריך היה
להיות בעקבות אינפורמציה שנקבל ממנהל
אגף החינוך, מה הם הסדרים שהמסדר מתכוון לקבוע בהתאם להודעת
הממשלה.

א. הכרמלי:

האם הגב' פרסיץ חושבת כי מנהל אגף
החינוך לא חשב כל מחשבה ואין לו כל
תכנית על הסדר החינוך במחנות? כולנו יודעים כי רצוי יותר
שהתלמידים ילמדו בשני המסכים, אך האם הגב' פרסיץ אינה יודעת
כמה קשה להעביר את המורים הותיקים למחנות העולים?
אני יודע כי גם בין העולים נמצאים
מורים, אך אין מגייסים אותם. נמצאים שם מורים טובים, חניכי
צרפת במובן הפדגוגי וחניכי ישיבות במובן התורני, אך הם
מפוזרים במחנות ונמקים באפס מעטה. אפשר לרכז את המורים האלה,
לתת להם הכשרה מתאימה ולהכניסם לעבודה. אפשר לנצל את חופש
פסח לסם הקמת קורס אינטנסיבי למורים עולים.
6
ביחס לחוק חינוך חובה אשר יכנס
לתוקפו ב-1 באפריל. מי זה קבע כי שנת התקציב תתחיל מ-1
באפריל, מפני שזה יום השקר בעולם? שמא נחשוב על ביצוע חוק
חינוך חובה מהתחלת השנה ולא ממחציתה?

ע.ע.

ועדת החינוך
15.3.50

אם אנו רוצים כי מועצת החינוך תקום
וחוק חינוך חובה יבוצע, אל נא נפריע לקבל את מרות המיבור.
אם קבענו את כל הסמכויות של מועצת החינוך - וענין הסמכויות
הוא יותר חשוב מאשר ענין האישים - נאמין נא אחד לשני ונניגס
לעצם המעשה.

האם מישהו החליט על קיום ארבעת הזרמים?
החיים החלוטו והכנסת הבינה את צרכי החיים והלכה בעקבות החיים.
מה לקבלנו אתמול בכנסת, החליטו טוב החיים. אם באו עולים מתימן
והם דתיים, עלינו לספק להם את החינוך לפי רצונם, ואיננו יכולים
לנתקם ממסורת דורות.

ב. צ. דינבורג: יסנן ארבע נקודות שעלינו לעמוד עליהן

בעוד מועד. סידור החינוך במחנות
העסיקה את דעתנו בדאגה אחת - הצורך לתת חינוך במחנות. עד עכשיו
60% מילדי המחנות הסתובבו ללא חינוך, לדעתי, עלינו לקבל כאן
החלטה לחייב את משרד החינוך לדאוג לכך שהחינוך במחנות יקיף
100% של כל הילדים. כבר שנה וחצי אני חוזר וטוען שאי-אפשר יהיה
להפעיל דבר כזה, באם לא נעלה את הסמפרטורה של היסוד ואת נכונותו.
ביחס לארגון, אני מסכים כי רצוי יותר
לארגן את הלימודים בצורה אחרת מבחינת הזמן.

בכל תכנית למודים צריכים להיות ארבעה
ספחים עיקריים: (1) לשון; (2) ידיעת הארץ; (3) ידיעת החוקים
של הארץ; (4) ביטוסים. זו צריכה להיות התכנית המשותפת כדי
להכסיר את תושבי המחנות לחיי הארץ.
צריך לחבר פלקסיט מיוחדים ביחס לכל
המקצועות. צריך שהישוב והעולים ירגישו כי עושים משהו בענין זה.

ג. כהן: אני חושבת כי חוק חינוך חובה במחנות

צריך להקיף גם את גיל 5. הייתי שמחה
מאוד לו משרד החינוך היה מנמיך את גיל חובת הלימוד, אבל את

ע.ע.

מטעמים תקציביים מסרר החינוך אינו יכול לעשות זאת, אני מציעה לפנות לאותם ארגוני הנשים המותחית אח הגנים בכל המקומות בבקשה לפתוח גנים גם במחנות העולים. אני יכולה לתת את ההבטחה בסם הארגון שאני מייצגת, כי כלפי המחנות, ויצ"ו תעשה את הכל שכל הילדים במחנות מגיל 3 1/2 יבקרו בגן.

הייתי רוצה מאוד לראות בתוך רשת של מחנות העולים/אוכל מסותף לכל הילדים, כדי להרגיל אותם לנימוסים והרגלי אוכל תקינים. יש לערוך עם ילדי המחנות טיולים בסביבה הקרובה ובמקומות התישבות טובים, אני בטוחה כי ארגוני הנוער יתנו יד לכל הדברים הללו, כי ההתנדבות בענינים אלה נחוצה לנו מאוד.

ע. אסף: כאשר סר החינוך מסר לנו על הקליטה הרוחנית של העליה, הוא אמר הערכה נכונה מאוד: יהיה תקציב המדינה למטרה זו איך שיהיה, ויהיה המנגנון מסועף ומוצלח כאשר יהיה, הפעולה הזאת לא תיעשה בלי תנועה עממית רחבה ובלי השתתפות ציבורית. אני רוצה לספר לכם על פעולה אחת שנעשתה בבי"ס אחד אשר יכול לשמש אולי/מורה דרך. בתור בי"ס בכפר יהושע קבל עליו אימוץ וטיפוח קטרים עם בי"ס של עולי תימן ב"אליקים" הנמצא בטכנות. במסרה ספריה לבי"ס באליקים מטעם בי"ס בכפר יהושע, ספריה לא עשירה ביותר של ספרי לימוד אשר יצאו מסימוס ונכרכו מחדש. עטים שיכלו לצאת מסימוס, תוקנו ובמסרו לילדי בי"ס באליקים. מורי בי"ס בכפר יהושע קבלו על עצמם, כל אחד להקדיש יום בשבוע לשם הוראה והדרכה בבי"ס הסכן. גם אם נצליח להתגבר על הקושי של מחסור במורים לעולים, לא נצליח להתגבר על בעיה המורים כי הרוב המכריע של המורים בסיכונים החדשים הם חטרי נסיון. הניקורים ההדדיים של מורי בי"ס בכפר יהושע ומורי בי"ס באליקים יצרו קטרים לא רק בין המורים למורים, כי אם גם בין התלמידים לתלמידים, כי נערכו לימודים משותפים, שיחות ומסיבות משותפות. אני חושב כי מסרר החינוך צריך לעודד פעולות בכיוון זה.

א. ציזלינג:

לא אדבר על הדברים אשר היו אתמול

נושא לויכוח. אני רוצה לדבר רק

על הענין הקונסטיטוציוני.

אשר להתנדבות, אני מאשים את אלה

שאינם מארגנים את ההתנדבות. המתנדבים מוכנים יותר מאשר

בתנעים. התנדבות מוכרחים לארגן, והדבר הזה אינו נעשה.

לא כל היטוב רוצה לעשות זאת, אבל חלק מהיטוב רוצה, מוכן

ומוכשר לעשות זאת - זוהי התנועה הקיבוצית. נתל הספר ביטובים

סלנו כוללים בתוכם עשרות ילדים הבאים תחילה ככתות נפרדות.

אני קובע כי בתנועה הקיבוצית נמצאים עכשיו 7500 ילדים ונערים

מבין 13 אלף בני עליית הנוער, מלבד אלה הנמצאים עדיין במחנות

המעבר. לסם כך יש צורך רק בסיכון, מסום שהכסף המוצא במחנות

על ילדים אלה עולה על הכסף המוצא במסקים. 7,700 ל"י הוא

הסכום הרטמי המוצא על כל עולה במחנות העולים, פרט לחינוך

ותלבוטת. המסקים, לפי הרכב הילדים הנמצאים עכשיו במסקים,

מקבלים תקציב פחות מאשר מחלקת הקליטה במחנות, וזה כולל

גם חינוך, הלבטה ובריאות, אך אינו כולל סיכון. בטעה סמוסדות

אחרים מקבלים 20 ל"י עבור הוצאת כל נער, סוסדות הפועלות

מקבלים 14 ל"י, המסקים מקבלים 12 ל"י עבור ילד עד גיל

15 ו-5 ל"י עבור נער מגיל 15. אני מציע לפתור את בעיה

חינוך ילדי המחנות ע"י סיכונם במסקים. אם יעשו זאת, כאשר

ההורים יעזבו את המחנה יהיו חפשיים יותר, ואם יסתדרו

וירצו אח"כ לקחת את הילדים, יעשו זאת; המסקים מוכנים לכך.

ביחס לכסרות, הודענו כי אנו מוכנים לקיים את הכסרות במקרה

שההורים ירצו זאת. אבל, האם מסתירים מילדי המחנות את

מציאותם של אנשים בלתי דתיים? האם במחנות אין אנשים בלתי

דתיים? האם מסתירים זאת מהילדים? ברור שהילדים יראו במסקים

לא דתיים גם אנשים לא דתיים, אבל אנשים בלתי דתיים אלה

בהרבה ענינים הם נאמנים ומקפידים ברגשות הזולת יותר מאחרים.

אני מבטיח לכם כי ההקפדה על הכשרות תהיה יותר מאשר בכל
המטעדות שיש להן הכשר של הרבנות. אל תביאו לידי התנות
של דור, וקבלו נא את הצעתי. מתנונים ילדים על לא דבר כאשר
לפניהם מקום של אור.

א. רוזאל-נאור: אסתפק רק בשתי הערות.

נראה לי כי בי"הט במחנות מוכרח
להקיף את כל הילדים מגיל 4 עד 16. אחרי כל מה שעבר ואחרי
כל מה שהילדים האלה סבלו גם בגולה ובט כגן, מוכרחים להכניס
את כולם בעול הלימודים.

בזמנו דובר שהסוכנות גם היא נוהגת
את חלקה בחינוך, על כל פנים, בנוגע לעולים.

הפרופ' דינבויג התורה לפנינו את התכנית

הכללית ואת המקצועות אשר צריכים להיות נלמדים בבתי-הספר
המחנות. הוא טבע: שפה, ידיעת הסולדת, חוקי התרץ וביטוח.
הוא דילג על מקצוע התנ"ך, ואני חושבת כי בתור עיקרון היה
צריך והכרחי להזכיר גם אותו.

מה שנוגע להתנדבות, כל הדברים שנשערו

כאן, הן ע"י סר אסף והן ע"י סר צינלינג, הם באמת מעניינים
ומאלפים מאוד, אך יש גם התנדבות מסוג אחר. אני יודעת כי
הסתדרויות הנוער אשר רצו להתנדב לטכ פעולה זו, היו כאלה
אשר קבלו את הזכות להתנדב והיו גם כאלה שלא קבלו את הזכות
הזאת. אני יודעת כי הסתדרות הנוער בית"ר פנתה והציעה את
עצמה לעבודה בקרב המחנות, אך לא נענתה. אני מציעה כי לקראת
חופש הקיץ יקחו בחשבון את הנוער המתלמד בבתי-ספר תיכוניים,
בסמינרים, באוניברסיטה, בבתי-ספר מקצועיים ואת הסתדרויות
הנוער, ללא כל הפליות, ומבלי להכנס לשום הערכות. מלי להתחשב
אם זו הסתדרות ציונית זו או אחרת, אסור לסנוע ממנה את
הגיטה למחנות העולים ואת עבודת ההתנדבות הזאת.

מתמיהה אותי מאוד העובדה שטר

ציזלינג חוזר ועומד עליה. וכי באמת על שמירת הכסדות בלבד יכולי לענות לתביעותיו של אדם בעל השקפות דתיות. חינוך אינו כולל רק אוכל. ממתי אפשר לחשוב כי הפרינציפ של טדרי האוכל הם הקובעים בלבד? זהו תנאי הכרחי, אך לא מספיק. איני מבינה, איך אפשר לבוא לאנשים דתיים ולהגיד להם: נותנים לכם אוכל כשר, איזה טענות יש לכם עוד? מסוגה שהדברים האלה חוזרים גם ברגע שיושבים לדון באופן רציני ביסודות העבודה.

ד. נצר: ברור שהפתרון הטוב ביותר של החינוך

במחנות יהיה כאשר נוכל להוציאם

מהמחנות. אולם, אנו דנים על המציאות, והמציאות מחייבת אותנו, על כל פנים, מלמדת אותנו. עובדת הדיון בועדה זו כבר מוכיחה לנו את החיוב בהחלטה של אתמול.

ביחס למחנות, אני שמה מאוד את הדגש

על האדם, על הכורה המחנך אשר מבצע את החינוך. אנו יודעים זאת גם מהמחנות שהיו בגולה, במידה שנמצאה האישינות אשר ידעה לעשות ולפעול, נעשתה פעולה חינוכית. אולם, אני מצטערת לאמר כי בציבוריות הישראלית ירד הסתח של ההתנרבות, והוא הולך ויורד. מטרד החינוך בתור מטרד צריך לפנות למורים הוותיקים, אותם המורים אשר עמדו בתור לשליחות למחנות בגולה.

בענין הגיוס, אין מסחררים כיום

מגיוס, ניתנת רק דחיה. דבר זה יפריע מאוד לענין החינוך.

אני מציעה לחשב את תקופת ההוראה במחנות כחירות חובה.

עד עכסיו נעשתה פעולת הגנים במחנות

ע"י שני ארגונים, ארגון אמהות עובדות וויצ"ו באגפן מסותף, אולם, אפשר להרחיב את השותפות לעוד ארגונים.

פ. אילנית:

אני חושבת כי אחד הדברים העיקריים

שאנו עומדים לפניו הוא - מיזוג העדות

והשכנות הפרודקסיביות בישוב. מדברים הרבה מאוד על קיבוץ גלויות ועל ההישגים בשטח זה, וללא ספק ישנם הישגים בשטח זה. הבעיות הללו הן בעיות הכרחיות בשביל קיום עם יהודי בארץ-ישראל. אם נחנך את הנוער בצורה מתאימה, הרכב הדור הצעיר יהיה הרבה יותר נורמלי מאשר דור המעבר.

אני מבקשת את הגב' פרסיץ לבקש את

ד"ר בן-יהודה לעשות את החשבון של חינוך ילדי המחנות בהתישבות העובדת מטתי בחינות: (א) מבחינת ההוצאות; (ב) מבחינת החומר האנושי אשר יצא מחינוך זה. לפי חשבוננו, האדם הדתי מסירת צני ערכו בשביל העם הרבה יותר מאשר האדם הדתי הלומד בתלמוד-תורה. איננו מעוניינים, בכלל, שאנשים ממוצא דתי יתפכחו חיש מהרה. ההתפכחות הזאת גורמת לכך שאנשים אשר התחנכו על ערכים מסויימים, מאבדים את הערכים הללו מבלי לרכוש חיש מהר ערכים חדשים. אנו נגד אדמה חרוכה בתרבות, בחיים ובמסורת. הדור הצעיר מתפתח לא רק בגלל זה שהוא מתחנך בעין-חרוד או במקום אחר. לו האנשים הדתיים היו חושבים בצורה יותר לאומית ויותר הגיונית, היו מחנכים את בניהם בצורה אחרת. הדור הצעיר בזה שרוצה להידמות בחיצוניותו לשכנה היותר גבוהה, לוקח את הקליפה ולא מקבל את התוך הפנימי. השתדלנו לעשות שני דברים גדולים שכל אדם לאומי צריך לשאוף אליהם: מיזוג העדות, שהם יקבלו ערכים ולא יתפכחו מבלי לקבל ערכים חדשים. אני אומרת בכל האחריות: איני יכולה להגיד כי מההתישבות העובדת יצא נוער דתי, אבל לא פחות דתי מהנוער שיצא מחדרה או ממקום אחר. עולי תימן אינם לבנטיניים, הדור הצעיר הוא לבנטיני. הבקשה של ההתישבות העובדת, למסור את ילדי המחנות להתישבות העובדת, הדתית והלא דתית, זוהי שאיפה לא אגואיסטית ולא אינטרסנטית. אין זה קל כל כך להתישבות העובדת לקלוט את הנוער, אך אם רוצים לבנות עם צריך לחשוב על שני הדברים הללו.

מ.ד. לונסטטיין:

אינני חושב כי ישנו יהודי דתי ויהודי לא דתי. המושג "דתי" אינו מתאים בסבילנו. אני רוצה כי נקריט פעם זמן כדי לברר לעצמנו כמה מושגים המתאימים לנו.

אשר לעצם העניין, הגב' רוזאל-נאור כבר ענתה למר ציזלינג. הועדה צריכה לדעת פעם לתמיד כי במסך שנה ויותר אנו נלחמים על כל נקודה ונקודה. הנה, רק עכשיו, לאחר ויכוח מר של 3/4 שנה, פועלי אגודת-ישראל הצליחו לקבל נקודה חדשה. הגב' אילנית אמרה כי הנוער שלנו אינו מסוגל למלא את התפקידים הלאומיים, אני רוצה להגיד כי הנוער שלנו מקבל במוטדות שלנו חינוך כללי, כפי שמקבל הנוער בכל בתי-הספר. הנה, לוקים המורים שלנו קבלו באהבה את קריאת המוטדות העליונים שלנו ללמד בהתנדבות שעות נוספות. המורים שלנו מקדישים שעות נוספות ללימודי קודש, כי אנו מחנכים את הנוער בבתי-הספר שלנו להיות קודש כל בני אדם ונוסף לזה יהודים. יהודי אינו יכול להיות יהודי שלם כל זמן שאינו בן-אדם מושלם, ובן-אדם המסוגל לפרנס את עצמו, היודע מינימום של לימודי חול ולימודי קודש. הויכוח שאנו מנהלים כעת דומה לויכוח שניהלו אבותינו על ההנליזם, בזמן שהיה קיים עדיין הבית הראשון והבית השני. זוהי מלחמה המתנהלת במסך דורות, אנו מוכרחים בכל כוחנו לעמוד בה כדי שנוכל ליצור אוירה יותר פוריה כדי לחנך את הדור הבא במושגים חדשים, יותר טובים.

יסלח לי מר ציזלינג, אם אגיד לו זאת: איך אנו יכולים לשלוח את הנוער שלנו למקומות האלה אשר בראש עומדים אנשים אשר אין להם נימוסים מינימליים, המופיעים בציבור בהופעה המתנגדת לכל מסורת יהודית. יהודי אשר רק אוכל כסד ואינו חושב במושגים יהודיים, יהודי כזה אינו דרוש לנו. לא הכסרות במובן הגשמי קובע אצלנו, בסבילנו חשוב מה שנותנים לילד במובן הרוחני.

הנוער שלנו לחם, כפי שלחם כל הנוער במלחמת השחרור; מאות בחורים שלנו נפלו בנגב, אנו בקטנו ומתחננים כבר כ-3/4 שנה על נקודת התיבות עבור הנוער הלוחם שלנו, ולא השגנו, זאת עד עכשיו. ואתם עוד באים נגדנו בטענות על כך שאין לנו נקודות התיבות. תנו לנו נקודות, אנו מקבלים על עצמנו את כל הסידורים מבלי לבוא עם בקשות נוספות, הן כלפי המדינה והן כלפי המוסדות.

א. לנסיון: אני הייתי מביע מטאלה ראשונה - הקפדה על מינימום של תכנית לימודים אשר צריכה להיות תחת ביקורת משרד החינוך. אם כי נציג משרד החינוך אמר כי משרד החינוך אינו מפקח על תכנית מינימום, בכל-זאת, ישנם דברים שיש צורך לחייב אותם ללמוד וישנם דברים שצריך לצוות לא ללמדם.

מר ציזלינג הציע פתרון נאה מאוד להגן ילדי מחנות העולים, הוא הציע לסדרם במסקים, בקיבוצים ובקבוצות. בפרינציפ אני מקבל הצעה כזאת, אבל קיימת מציאות מסוימת בארץ-ישראל. הנה, אקרא לפניכם דוקומנט, מכתב מתלמיד באחד הקיבוצים הכותב על הקדמת יום מיוחד ללימוד על ברית המועצות (קורא את המכתב). כאשר אני קורא מכתב כזה, יומסער את האפשרות של חינוך כזה באותם המקומות שם ציזלינג פותח את שעריהם, אני מתחיל לפקפק, על התועלת שבו, פרינציפיוני אני מעריך מאוד את ההצעה הזאת. אם כך, בבקשה להגביל את מה שיש לתת לילדים, ביחוד לילדי העולים.

ביחס לנימוס, זה הכרח של חיים, לא רק לעולים, לפתח את הרוח ואת הדרך הנפש ואת הלכות הנימוס בנוער שלנו; זהו כל כך הכרחי וכל כך חסר. מי שמבקר בארצות אירופה יכול להרגיש באיזו מידה חסר לנו הנימוס ויחס הכבוד לזולת. ביחס לספרים ובקשר למה שטר חזן ציטט אתמול במליאת הכנסת, אני מסכים עם ד"ר יבן-יהודה כי בשאלת

ועדת החינוך
15.3.50

הדרוניניזם קיים ויכוח עם אנשי המדע. אם ארון חזן, ובצדק, מדגיש את תוכן ספרי הלימוד, גם אני מסכים אתו כי יש לשים לב ולהגביל את החומר הניתן לתלמידים.

ד"ר בן-יהודה: בכל הישיבות של ועדת החינוך שהסתתפתי

בהן, זוהי הליטיבה הראשונה שהיה בה ענין.

מי שהוא הביע כאן את הדעה כי היה רצוי יותר לסמוע קודם הרצאה של מנהל אגף החינוך, ואחר-כך להתוכח. אני מציין דבר הפוך: היתה חשיבות רבה בכל ההערות שנשמעו וטוב שנאמרו. נכון כי כמעט ולא צויין כאן דבר ון שלא חשבו עלינו, אולם, בכל זאת, אנשים בעלי מוחות חושבים יותר מאדמניסטרציה של חינוך ומוסיפים לפעמים דבר שהאדם הנתון בענינים אינו רואה אותו.

אני רוצה לנגוע בדברים שנאמרו לאחרונה,

כדי לסלק אי הבנה בענין זה, כל התכניות של ארבעת הזרמים הן בפיקוח הממשלה, לא רק המסותף, אלא גם הנוסף, מלבד מה שנוסף על תכנית הלימודים, ישנן תוספות אשר אינן מחייבות את בית הספר; הנה שמעתם כי מלמדים שעורי תלמוד נוספים בבתי הספר של אגודת-ישראל, וגם בבתי ספר אחרים של "המזרחי" מלמדים עד 23 שעות תלמוד בשבוע. גם בבתי-החינוך, ישנם בתי ספר שמספר השעות בשבוע מגיע אצלם עד 45, אע"פ שבאופן רשמי התכנית היא של 35 שעות. השעות הנוספות הללו אינן באחריות משרד החינוך. התכנית של משרד החינוך מקיפה עד 35-36 שעות בשבוע בסתות גבוהות; גם הלימודים השונים בין זרם לזרם נמצאים תחת פיקוח משרד החינוך. מי שיראה את תכניות בתי-הספר של ארבעת הזרמים, יראה כי חלק גדול מהלימודים הוא מסותף בכולם. כדי לא לעשות כל הבדל בין מה שהוא מסותף לבין מה שאינו מסותף, אנו אחראים על כל התכניות. אני מבין את התיקון של מר לנקין המציע לפקח על מה שאסור ללמד בבתי-הספר, אך הסבירו לי איך לעשות זאת באופן מעשי. איש מאתנו אינו מסכים לתעמולה מכוונת, אע"פ

שמבחינה אובייקטיבית, מדוע לא נעשה לכל בני"ס הכרה עם כל מדינה בעולם? אינני מבין כיצד אפשר למקח על מה שלא רצוי ללמד בני"הם; האם אפשר לשלוח קומיסר אשר יטב בכל נקודה ובני"ס ויטגיה על מה שעושים בו במסך כל היום? קשה מאוד להטיל על הממשלה חובה לדעת מה נעשה בכל נקודה ובני"ס. צריך להבין כי מה שמר לנקיין הביא בפנינו נעשה בודאי בנקודה שכל הייה הם כאלה. על כן, צריך להקפיד לא על בני"הם שבמקום, כי אם על כל מהלך החיים שבו. אם נקפיד על כך, תהיה סחירת, ואז, ההשפעה על הילדים תהיה יותר חזקה.

בענין הבימוסים, כדאי שגם ועדת החינוך תתעמק פעם נבעיה זו: מאיסימים את בני"הם העברי בקיפוח נימוסיים. כמורה מחנך אשר סיפל בילדים באופן יסיר במסך עטרות בזכיים, אני צריך לאמר כי האסמה הזאת אינה מבוטסת ודצוצ לפתור בעיה עמוקה בפתרון אחד. רבותי, שום בני"ס וטום ייטת חינוך לא תצליח לנטוע בילדים נימוסים אשר אינם קיימים בטביבה בו נמצאים הילדים. אני רוצה לספר לכם חויה פרטית: אני מוקיר מאוד את המסורת היהודית ואת ההוי היהודי של הדור הקודם. ניטיתי פעמי לעשות מעשה שהיה אנטי-פדגוגי, ליצור חוג של ילדים וללמד אותם הוי יהודי. גייסתי את כל הכוחות, לקסתי מסכת כדי ללמד אותם הוי יהודי, עבדתי בזה חדשים רבים והעלתי חרס, מפני שאם אני ניגש לקרוא קטע על ליל שבת, יותר ממה שאני קורא בקטע, אני קורא ממסכת הזכרונות שיטנם אצלי, עם כל מה שאקיף את המסכת הזאת בילדותי. אם אני מדבר עם ילדים שאם "גויים" במובן זה ואני רוצה ללמד אותם את מנהג שלוש הסעודות, אם אין לזה כל שורש בנפש, כל לימוד לא יועיל.

אין זה נכון כי ילדינו הינם מחוסרי נימוס. אין זה נכון שהם גרועים מילדי אירופה. בכמה נימוסים מעולים בהם ילדינו על ילדי אירופה. הטך-הכל אל יחס ילדינו למורה הוא פי כמה יותר טוב מאשר היחס לילדי אירופה. אין אצלנו מעשים של כוונות רעות מצד ילדים למורה או למוסד ולומד בו, אפילו בעדיים. יכול להיות לפעמים מעשה של מרד, אבל הוא

מבוסס על איזו הרגשה של סולידריות בלתי נכון. ילדינו עולים
בדרך כלל על ילדי אירופה במובן הרמה המוסרית. את טמירת
הנימוסים יש להטיל על הבית. מטרה החינוך צריך לסלול מסילות
גם לאם ולבית, כי לימוד נימוסים בבית "הם בלבד לא יועיל הרבה.

בענין המדע המכוון, גם בעולם יש פה

ושם רצון להתאים את המדע לצרכי מפלגה והסקפה ומסלפים את
המדע. הדוגמא של מר חזן לא שכנעה אותי.

שכחו כאן במקצת כי מלבד הפרובלימה של

מחנות העולים קיימת בעיה עוד יותר גדולה - בעית החינוך בסיכוני
העולים. שם קיימות בעיות הרבה יותר רציניות ורוב ההערות שנשמעו
פה הן יותר נכונות לגבי סיכוני העולים מאשר לגבי מחנות העולים.
גם הדוגמא שטר אסף הביא היא דוגמא של השפעת גומלין בין ישוב
קבוע לבין ישוב קבוע של עולים. בבתי הספר של סיכוני העולים
לומדים כבר כ-16 אלף תלמיד. ישנן כבר מועצות מקומיות של
סיכוני העולים. עיריה אחת כבר קבלה על עצמה השתתפות בתקציב
החינוך - עיריית לוד. ברכנו אותם על כך ובלינו כי זוהי הנקודה
הראשונה של ישוב עולה אשר משתתף בתקציב החינוך. בישובים אלה
הפרובלימות הן הרבה יותר רציניות, כי הרווח למזל הטוב של
נטישת כפרים נוצרים בטאות בישראל. הישוב העולה לא פוזר
בקרב הישוב הקיים, קיימים ונוצרים מובנים רק של עולים,
ושם הבעיות הן הרבה יותר רציניות. לו יבולנו לסדר את הלימודים
בסיכוני העולים בטני המסכים, היה זה יותר חשוב מאשר במחנות,
כי המחנות הן ענין ארעי. ב"הם כמחנה העולים הוא ב"ס מעבר
לא רק מבחינת תכנון, כי אם גם מבחינת צורתו החיצונית. יום
יום יכנסו ויצאו תלמידים בבתי הספר של מחנות העולים. שם
לא נוכל להתימר ליצור ערכים חדשים, אבל בסיכוני העולים,
שם אנו צריכים להתמסר ליצירת ערכים.

אני צריך להגיד: לא התכנית היא העיקר,

העיקר הוא המורה. אם המורה בבית "הם הוא מורה בעל רצון,

אינו מונה את השעות וגד במקום, הוא עובד ומתמסר ויש הצלחה רבה. אבל, אם המורה הוא אדעל, צעירה אשר גמרה אתמול את הסמינר, גרה בעיר, אינה נמצאת במקום אחר הצהריים ואין לה קשר למקום, כמובן שהעבודה איננה כפי שאתם רוצים. איני יכול להגיד לכם כי יש לי תקווה רבה שבענין זה נוכל לעשות גדולות. לצערי הרב, המורה אף הוא נסחף במלחמת הזרמים, והיו מקרים מעציבים עד מאוד. האמת היא כי מלחמת הזרמים מהווה רק חלק קטן מכל מה שנעשה בתוך ב"ה, כי מלבדם נעשית בבתי-הספר פעולה עצומה, לומדים ילדים, וישנם סטחים שנכלל אינכם נוגעים בהם. המורה בסיכון העולים נסחף במלחמת הזרמים מפני שאין אחר אשר יעשה זאת.

ביחס להתנדבות, לא שמתם לב לכמה דברים. יש לנו מלחמה קשה בענין הגיוס. המורים חייבים ללכת לעבודות ודורשים זאת בכל תוקף. בכל חודש נדרשים מורים ללכת לעבודות. אנו נלחמים על כך שירכזו זאת לימי החופש. אתם מדברים על קורסים לימי החופש, רק ישגרוו בתי-הספר ילכו מאות מורים לחודש חודש וחצי. אנו מנהלים עכשיו מ"ס עם הצבא בענין הצעירים הנדרשים לגיוס ולא לעבודות. ביחס לגיוס תלמידי בתי-הספר התיכוניים להוראה, בקיץ ישנם קורסים של גדנ"ע. כל התלמידים נדרשים ללכת לקורסים אלה, הטובים שבהם נדרשים ללכת לקורסים של סמלים ומדריכים. כתי א' של הסמינרים תצטרך ללמוד בקיץ כדי שבחנוכה נוכל להוציאם. מי, איפא, יהיו אלה שנוכל לערוך עבורם קורס. ישנה ועדה עליונה לכוח אדם וגם אנו מסתתפים בה. דרוש מאוד כוח אדם וצריך לכרוך כל אדם בטבות; יהיה צנע גם באנשים, וגם אנו לא נוכל להסתחרר מזה. דרישתנו העיקרית היא, שתהיה אפשרות לתת חינוך לפחות לכל הילדים הנמצאים במחנות. דרישתנו היא כי בתי הספר במחנות יהיו כמו בתי הספר האחרים בארץ.

ביחס לגנים, אין לנו כל יכולת לפתוח

גנים על חשבוננו בשנה זו. החוק מחייב את הרשויות המקומיות

ועדת החינוך
15.3.50

לפתוח גנים, אנו צריכים לדאוג רק ל-40% מהמקומות הנוכחיים.
אולם, מי תהיה הרשות המקומית במחנות העולים? ההצעה לסטור
זאת לארגוני הנשים היא הצעה רצינית, וצריך יהיה לנצל זאת.
אנו מתכווננים לסטור את הדבר לארגוני הנשים ולתת להם גם
תמיכה. אם נעבור את התקציב בענין זה, נחבוע תוספת.

היו"ר ג. פרסיץ: הייתי חפצה לסכם את הדברים הללו. היו
פה כמה הצעות להחלטה, אבל יותר מהצעות
להחלטה היה פה חוסר לתוספת לנו ל סדרד החינוך בקשר לביצוע
כל הענינים האלה. אני ממחה שמסרנו לו את החומר הזה.

לצערי הרב, עלי לסגור את הישיבה. אטאיר

לי את הדעות להוסיף ולסכם את הדברים גיטיבה הבאה. הציתי
חנייה: (א) לבקש את החברים להסכים לכך הנקיים בסבוע הבא
שתי ישיבות; (ב) לפנות לסדרד החינוך ולדרוש ממנו לסטור לנו
את תקציב הסדרד לעיון. לא צוציא אותו לרבים עד שהדבר יאושר
ע"י המטלה.

הישיבה ננעלה ב-12.30.
